

Наша СЛОВА

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 46 (1249) 18 ЛІСТАПАДА 2015 г.

95-я ўгодкі Слуцкага збройнага чыну

Беларускае радыё: 90 гадоў у эфіры

15 лістапада 1925 года адбылося ўрачыстае адкрыццё шырокаважышчальнай радыётэлефоннай станцыі. Упершыню ў эфіры прагучалі заповітныя словы: "Гаворыць Мінск!". Быў наладжаны серыйны выраб радыёпрыёмнікаў, але транслявацца перадачы маглі толькі ў радыусе 300 вёрстаў і гучалі толькі 30 хвілін на суткі. Так гісторыя пачыналася... А сёлета Беларускае радыё адзначае ўжо сваё 90-годдзе. Цяпер гэта сучасная высокатэхналагічная структура, якая ўключае ў сябе два агульнанацыянальныя каналы (Першы нацыянальны канал Беларускага радыё і радыё "Культура") і 3 радыёстанцыі ("Сталіца", "Радыус-FM", міжнароднае радыё "Беларусь"). Напярэдадні юбілею журналісты, якія працуюць на радыё падзяліліся сваімі ўспамінамі і разважаннямі пра эфірныя будні, урокі прафесіі, а таксама пра мінулае і сучаснасць у гісторыі Беларускага радыё.

Алена ДАВІДОВІЧ, намеснік галоўнага дырэктара - дырэктар дырэкцыі інфармацыйнага і грамадска-палітычнага вясчання Першага нацыянальнага канала Беларускага радыё:

- Калі каратка казаць, то Беларускае радыё сёння - гэта сучаснае радыё з багатымі традыцыямі. Як і раней, яно пазіцыянуе сябе як радыё для ўсіх і для кожнага. Слоган Першага нацыянальнага - "Будзем разам!". Яго мы выбралі свядома, і ён акрэслівае нашу мэту: заўсёды быць цікавым для слухача, разам з ім абмяркоўваць важнае, актуальнае і разам з карысцю праводзіць час.

Да 90-гадовага юбілею ў эфіры Першага нацыянальнага канала распачаты праект "Радыёлетпіс краіны", у якім мы звяртаемся да нашай багатай фанатэкі, архіўных запісаў, дзе можна пачуць галасы людзей розных часоў, успамінаем тых, хто працаваў у нас раней, расказваем і пра сённяшнія су-

часнае радыё. Зразумела, разам з краінай Беларускае радыё расло, мянялася, мадэрнізавалася. Момамтам адліку сучаснага радыё можна лічыць 90-я гады мінулага стагоддзя. Гэта новы час, новыя магчымасці.

Навум ГАЛЬПЯР-ВІЧ, галоўны дырэктар міжнароднага радыё "Беларусь", радыёвядовец:

- У маё жыццё радыё прыйшло вельмі рана. У дзяцінстве ў нас дома была чорная "галерка", якую любіла слухаць мая бабуля. Радыё ў нас не выключалася. І сам я слухаў казкі па радыё і нават, калі гуляў, браў кніжку і казаў: "Добры дзень, я вам зараз прачытаю казку". Але ніколі не думаў, што буду працаваць на радыё. Аднак так атрымалася, што на працу ў полацкую газету "Хімік" мяне не ўзялі, але запрасілі на вытворчае аб'яднанне "Палімір", і там была пасада "Рэдактар заводскага радыё". З таго часу я перад мікрафонам. Ужо тады, пазнаёміўшыся з радыйнай працай, прапанаваў свае паслугі Беларускаму радыё. А калі вызвалілася месца ўласнага карэспандэнта, то з 2 сакавіка 1981 года стаў працаваць на гэтай пасадзе на Беларускам радыё, і гэта доўжылася амаль 16 гадоў. Кожны дзень я павінен быў перадаваць сюды, на Чырвоную 4, тэкставую інфармацыю, рабіць рэпартажы... А з пераездам у Менск, ужо працуючы ў часопісе "Вожык", я працягваў прыходзіць на радыё. Адночы мяне, як пісьменніка, запрасіла на інтэрв'ю Галіна Шаблінская. І вось я зайшоў у студыю і думаю: "Няўжо ніколі больш не сяду да мікрафона?". Таму, атрымаўшы ў 2002 годзе прапанову зноў працаваць тут, амаль што не раздумваючы, згадзіўся. Праз нейкі час мне прапанавалі ўзначаліць замежную рэдакцыю. За мяжой беларус-

кае радыё ў той час вясчала 4 гадзіны на 4 мовах. Для параўнання - сёння ў нас 8 моў і вясчаем круглыя суткі.

Уладзімір ТРАПЯ-НОК, загадчык аддзела навін культуры дырэкцыі канала "Культура" Беларускага радыё:

- Я пачаў працаваць на радыё "Культура" ў 2003 годзе. Тады каналу споўнілася крыху больш за год. Я быў сведкам таго, як тут з'яўляліся новыя праекты, фарміравалася сетка праграм. Ведаю, што многія перадачы ўзніклі палі нашых творчых нарад. Цяпер "Культура" гучыць суткі ў эфіры і прапаноўвае слухачам самыя разнастайныя праграмы, навіны культуры і іншае - усё для духоўнага ўзбагачэння нашага слухача... Для мяне прыходзіць на радыё - гэта радасць.

Вольга ВЕНСКАЯ, радыёвядоўца "Радыус-FM":

- У радыё ёсць свая бяспрэчная перавага перад тым жа тэлебачаннем: мы можам тут і цяпер уплываць на жыццё, настрой і рэагаваць на запыты слухачоў. І так пачэсна адчуваць сябе тым чароўным звяном, якое дапамагае кагосьці знайсці, падзяліцца чымсьці, можа пазнаёміць з цікавымі людзьмі, параіць нешта, аказаць дапамогу ў складанай сітуацыі... У наш час радыё прадракаюць часам не самыя "вясёлкавыя" перспектывы, але па-ранейшаму яно лізіруе па апэратыўнасці распаўсюджвання інфармацыі. Радыё, як вечны рухавік, - заўсёды гучыць, падбадзёрвае галасамі дыджэяў, любімымі песнямі і цікавымі выпускамі навін. А нашы ўдзячныя слухачы - лепшы доказ таго, што кожны з нас на сваім месцы робіць сваю працу ад душы!

Паводле **Алены ДРАПКО** ("Звязда").

110 гадоў з дня нараджэння Яна Скрыгана

Ян (Янка) СКРЫГАН, сапр. Іван Аляксеевіч Скрыган (16 лістапада 1905, в. Труханавічы (цяпер Капыльскі раён, Менская вобласць) - 18 верасня 1992). Псеўданімы: Аўлас, Відук, Я. Відук, Ян Відук, Дзед Аўлас (з П. Броўкам), Крушына, Я. Крушына, Пірат) - беларускі пісьменнік, паэт, навіліст, нарысіст, публіцыст і крытык.

Нарадзіўся ў сялянскай сям'і. Пачатковую адукацыю атрымаў у мясцовай царкоўнапрыходскай школе, потым вучыўся ў Слуцку ў Беларускай гімназіі і сельскагаспадарчым тэхнікуме.

У 1924 г. Ян Скрыган стаў супрацоўнікам слускай акруговай газеты "Вясковы будаўнік". Пасля ліквідацыі акругі і пераезду ў Расоны працаваў загадчыкам Народнага дома пры выканкаме, затым - у рэдакцыі газеты "Чырвоная Полаччына", дзе пазнаёміўся з П. Броўкам. У 1932 г. закончыў літаратурна-лінгвістычнае аддзяленне БДУ. Быў членам літаратурных аб'яднанняў "Маладняк" і "Літаратурна-мастацкая камуна". Будучы студэнтам, займаўся грамадска-палітычнай работай: у 1929 г. вы-

язджаў у Магілёўскую вобласць на калектывізацыю, у 1930 г. з брыгадай супрацоўнікаў газеты "Звязда" працаваў на Гомсельмашы па наладжанні сістэмнай арганізацыі заводскага жыцця, назіранні над якім перададзены ў кнігах нарысаў. У 1933-1936 гг. працаваў у рэдакцыі газеты "Літаратура і мастацтва".

13 лістапада 1936 г. Ян Скрыган арыштавалі па абвінавачванні ў "контррэвалюцыйнай дзейнасці" і засудзілі на дзевяць гадоў пазбаўлення волі з высылкай у Сібір (Кемераўская вобласць). У 1946 г. ён быў вызвалены, аднак пазбаўлены грамадзянскіх правоў на пяцігадовы тэрмін. Працаваў на пасадзе бухгалтара на гідролізнавым заводзе ў Фергане, на сланцахімічным камбінаце ў Эстоніі, куды пераехаў, каб быць бліжэй да Беларусі, дзе яму было забаронена жыць. 25 чэрвеня 1949 г. зноў арыштаваны і высланы ў Сібір, у Сухабузінскі раён, дзе працаваў бухгалтарам у райкамгасе і МТС.

У снежні 1954 г. з Івана Аляксеевіча Скрыгана былі зняты ўсе абвінавачванні, ён быў поўнаасцю рэабілітаваны і ад-

ноўлены ва ўсіх правах. Пасля вяртання ў Менск пісьменнік актыўна ўключыўся ў літаратурную дзейнасць: працаваў рэдактарам у Дзяржвыдавецтве БССР, літкансультантам Саюза пісьменнікаў, рэдактарам і намеснікам галоўнага рэдактара часопіса "Польмя". Як добры знаўца мовы быў запрошаны галоўным рэдактарам выдавецтва "Беларуская савецкая энцыклапедыя" П. Броўкам на пасаду загадчыка літаратурна-кантрольнай рэдакцыі (1967-1975). Працаваў адказным сакратаром камітэта па Дзяржаўных прэміях БССР у галіне літаратуры, мастацтва і архітэктуры (1975-1985).

Вікіпедыя.

90 гадоў з дня нараджэння Кастуся Акулы

Кастусь АКУЛА (да эміграцыі Аляксандр Качан, 16 лістапада 1925, Верацеі, Дзісенскага павета Віленскага ваяводства (цяпер Крулеўшчынскі сельсавет, Докшыцкі раён, Віцебская вобласць) - 29 студзеня 2008, Таронта, Канада) - беларускі пісьменнік і грамадскі дзеяч.

Маці пісьменніка цяжка захварэла і памерла напрыканцы жніўня 1939.

Падчас нямецкай акупацыі настаўнічаў, з вясны 1944 года - курсант Менскай афіцэрскай школы БКА. З лета 1944 года на эміграцыі. Ваяваў у складзе 2-га польскага корпуса Брытанскай арміі. У 1946-1947 гадах жыў у Вялікабрытаніі.

Браў удзел у заснаванні Згур-

тавання беларусаў Вялікай Брытаніі. У чэрвені 1947 года пераехаў у Канаду. Адзін з заснавальнікаў Згуртавання беларусаў Канады, першы ягоны старшыня. Рэдагаваў газету "Беларускі Эмігрант", часопіс "Зважай" (1974-1997).

На Канадскай зямлі Кастусь Акула працягнуў сваю літаратурную дзейнасць. Першай кнігай стала дакументальная аповесць "Змагарныя дарогі". Другая кніга "Tomorrow is Yesterday", затым раман "Гараватка" у трох кнігах, раманы "За волю", "Заўтра ёсць учора", "Усякая ўсячына" (Проза, паэзія, п'еса) і інш.

У 1990-я гады наведаў Беларусь.

Вікіпедыя.

ISSN 2073-7033

"Струны сэрца чыстага"

Канцэрт памяці паэтаў Рыгора Барадуліна і Генадзя Бураўкіна адбыўся 10 лістапада ў Белдзярфілармоніі. Ідэя правесці мемарыяльную вечарыну належыць народнаму артысту Беларусі, дырыжору Міхаілу Казінцу, лаўрэату прэміі "За духоўнае адраджэнне". У вялікую залу Філармоніі сабраліся родныя, сябры і аднадумцы двух паэтаў.

Ад творчага калектыва і ўсіх прысутных глыбокую пашану і ўдзячнасць выказала любімым паэтам выдоўца канцэрту Вольга Брылон. Асветнікі, сыны Полацкай зямлі, яны

ішлі па жыцці поруч, служылі роднаму слову, іх хвалілі адны і тых жа праблемы.

У канцэртнай праграме ўдзельнічалі Народны аркестр імя І. Жыновіча, Дзяржаўны сімфанічны аркестр Рэспублікі Беларусь, Дзяржаўная акадэмічная харавая капэла імя Рыгора Шырмы. Са спевамі выступілі Ігар Задарожны, Зміцер Вайцшошкевіч, Андрэй Коласаў, Анастасія Рачыцкая. Да спадчыны Генадзя Бураўкіна і Рыгора Барадуліна звярталіся многія кампазітары-песеннікі: Юры Семяняка, Ігар Лучанок, Уладзімір Мулявін, Эдуард Ханок, Васіль Раінчык, Ігар Палівода.

У 1-м аддзяленні вечарыны шчыра, залівіста, пад звон цымбалаў, флейтаў, скрыпак гучала папулярная песня "Конь незацугляны" у выкананні Андрэя Коласава, "Зачараваная" - ад Сяргея Якуша. Зміцер Вайцшошкевіч у чорным фрак, бадзёры і поўны энергіі, выканаў песні "Да-чакайся, матуля", "Зоркі нашыя", "Пані трошкі ў гадах", "Месяц, жоўтая лодка" пад акампанемент лепшага баяніста Беларусі Аляксандра Шувалава і парты фартэпіяна Канстанціна Гарачага.

Ядвіга Паплаўская і Аляксандр Ціхановіч заспявалі "Завіруху" 70-тых гадоў,

іншай цывілізаванай краіне яшчэ пры жыцці паэтаў на дзяржаўным узроўні аддавалася б належнае іх творчасці і іх асобам. "Самы га-лоўны завет, - казаў дзядзька Рыгор: не прадаць душу д'яб-лу, захаваць сваю душу і за-стацца сумлен-ным". Генадзь Мікалаевіч у апошнія дні пакінуў завет берагчы Беларусь і працягваць справу папярэднікаў.

- На гэтых днях выходзіць другі том кнігі нататкаў Рыгора Барадуліна "Дзённікі і запісы", - звярнула ўвагу ўкладальніца зборніка, сябра Саюза беларускіх пісьменнікаў Наталля Давыдзенка. - Кніжка прыгожая і вельмі змястоўная, наклад яе складае 250 асобнікаў. Там будуць раней не друкаваныя вершы, эпіграмы, шмат запісаў рознага кшталту: паездкі па ўсіх краінах, сяброўскія стасункі.

- У мяне засталася больш за 300 негатываў чорна-белых фотаздымкаў пра кожнага з паэтаў, - падзяліўся ўспамінамі выдоўца фотамайстар Яўген Коктыш. - Я ставіўся да іх з вялікай павагай. Мы разам ездзілі на сустрэчы з чытачамі, у падарожжы. Генадзь Мікалаевічу было дастаткова знайсці каліжух, каб спакойна застацца начаваць у хаце ў Бярэзінскім запаведніку ці ў іншым месцы.

- Я вельмі люблю творчасць Генадзя Бураўкіна, яна мне бліжэй да духу, - сказаў Міхась Міцкевіч, сын Якуба Коласа, які наведваў канцэрт. - Мякка, паслядоўна, з выдатнай інтанацыяй Бураўкін сам чытаў вершы. Мы былі знаёмыя асабіста, сустракаліся. Ён мне дарыў свае кніжкі, а я - яму свае. Недаўна я напісаў успаміны пра свайго стрыечнага брата Юрку Коласа. Кніжачка выйшла асобна.

Э. Оліна.

На здымках:
1. Народны аркестр імя І. Жыновіча
2. Радзім Гарэцкі, Міхась Міцкевіч, Кастусь Цвірка на імпрэзе.

Віктара Сырыцу пахавалі пад бел-чырвона-белым сцягам

Больш за сотню чалавек прыйшлі 13 лістапада развітацца з кіраўніком баранавіцкай суполкі ТБМ Віктарам Сырыцам, які памёр у 62-гадовым узросце.

На пахаванні прысутнічалі выдоўцы палітычных і грамадскія дзеячы, два экс-кандыдаты на прэзідэнта - Аляксандар Мілінкевіч і Аляксандр Міхалевіч, палітыкі Павел Севярынец, Юрась Губарэвіч, першы намеснік старшыні Таварыства беларускай мовы Алена Анісім ды іншыя. Шмат было дзеячаў культуры, навукоўцаў, пісьменнікаў як з Баранавічаў, так і з іншых гарадоў.

Адпяваў Віктара Сырыцу баранавіцкі грэка-каталіцкі святар Яўген Маліноўскі.

На развітанні было шмат людзей з бел-чырвона-белай сымболікай - стужкамі, сцягамі, накінутымі на шыю,

многія вянкі былі ўпрыгожаныя бел-чырвона-белымі стужкамі, Віктар Сырыца ў труне быў накрыты бел-чырвона-белым сцягам, з якім яго і пахавалі. На могілках актыўны ўзнялі два нацыянальныя сцягі.

У часе развітання некалькі разоў спявалі беларускі рэлігійны гімн "Магутны Божа", чыталі псалмы.

На могілках выступіла жонка Віктара Сырыцы Таццяна, якая заклікала мясцовых актывістаў збірацца і працягваць справу яе мужа:

- Каб ён радаваўся, працягнуце, калі ласка, яго справу. Усё ў яго кампутары засталася, таму, мае каханьня, працягваем справу, каб жыла нашая Беларусь, каб жылі мы з вамі і каб жыла памяць аб ім.

Аляксандар Мілінкевіч распавёў пра сваё сяброўства з Віктарам Сырыцам ды пра тое, як ён яднаў людзей:

- Гэта сапраўдная трагедыя. Віктар меў Божы дар. Ён быў лідэрам не таму, што ён гучней казаў. Ён быў лідэрам, таму што ён любіў людзей, Беларусь любіў. Праз гэтую любоў ён заваёўваў нашы сэрцы. Ён шмат зрабіў, і, на наша гора, не паспеў зрабіць яшчэ многага. Ён умеў яднаць людзей. Заклікаў усіх зрабіць яшчэ больш, працягнуць яго важную справу.

Алена Анісім апавяла, што для Таварыства беларускай мовы смерць Віктара Сырыцы - цяжкі ўдар:

- Цяжка пераацаніць важнасць гэтай постаці. Тое, што рабіў адзін Віктар Сырыца, магла рабіць вялікая суполка людзей. Спадар Віктар будзіў людзей, ён не даваў забыцца, хто яны ёсць. І з-за гэтай сваёй дзейнасці ён шмат пацярпеў. Таварыства беларускай мовы панесла вялікую страту.

Лідэр баранавіцкай дэмакратычнай супольнасці, гісторык, кіраўнік суполкі ТБМ Віктар Сырыца памёр 9 лістапада ў 62 гады. Ягонае сэрца спынілася на пероне чыгуначнага вакзала. Лекарэанімабіля не змаглі ўратаваць актывіста ды канстатавалі смерць.

Віктар Сырыца быў старшынём Баранавіцкай рады Таварыства беларускай мовы, мясцовым лідэрам руху "За свабоду". На сядзібе ТБМ у Русінах пад Баранавічамі Віктар Сырыца ладзіў розныя культурніцкія імпрэзы, як фэст "Баранавіцкая вышы-ванка", крэзанаўчыя чытанні, прысвечаныя Першай усясветнай вайне ды іншыя.

У 2013 годзе, на юбілей паўстання 1863 года, Віктар

Сырыца ладзіў "Мілавідскі фэст", прысвечаны найбуйнейшай бітве паўстання. Тады ўлады палічылі фэст несанкцыянаванай акцыяй ды пакаралі Віктара Сырыцу штрафам.

Браў удзел Віктар Сырыца і ў палітычным жыцці ў Баранавічах. На сёлетніх прэзідэнцкіх выбарах ён быў сябрам тэрытарыяльнай выбарчай камісіі ў Баранавічах і адзіны прагаласаваў супраць зацвярджэння выніковага выбарчага пракалу, пратэстуючы супраць фальсіфікацыі. Калі Мікола Статкевіч быў за кратамі, Віктар Сырыца адведваў ягонага бацьку Віктара Статкевіча, які жыў у Баранавічах.

Але найбольшы ўклад у жыццё рэгіёна, у адраджэнне Беларускай мовы Віктар Антонавіч унёс як сябар Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны і няменны старшыня Баранавіцкай Рады ТБМ, якую ўзначальваў 18 год.

За палітычныя погляды Віктара Сырыцы ў часе перадвыбарчай кампаніі 2006 году звольнілі з пасады выкладчыка ў баранавіцкім каледжы.

У Віктара Сырыцы засталіся жонка, дзве дачкі і трое ўнукаў.

Радзё Свабода.

Сябры клуба "Спадчына" ўспомнілі Анатоля Белага

На мінулым тыдні культурна-асветны клуб "Спадчына" ўшаноўваў памяць свайго папчэніка і сябра, кіраўніка і таленавітага арганізатара беларускай справы Анатоля Белага. На сядзібе БНФ адбылася прэзентацыя другога тома мемуарыяльнага выдання, прысвечанага памяці гэтага выдатнага чалавека, які выдаўцамі названы "Жыццё ў імя Бацькаўшчыны".

Нагадаю, што ў 2014 годзе ўбачыў свет першы том выдання, прысвечанага кіраўніку гэтага клуба, - "І паўстала "Спадчына". Гэтая кніга па сваёй структуры з'яўлялася своеасаблівым летапісам дзейнасці "Спадчыны", змяшчала звесткі пра яго сяброў і іх унёсак у шматграннае грамадскае жыццё краіны, прадстаўляла дакументы пра ўзнагароды, якімі шанаваліся сябры клуба за кожнадзённую працу на карысць нацыянальнага Адраджэння ў канцы XX - пачатку XXI стагоддзяў. Таксама, цікавыя і даследчыкі змогуць знайсці ў кнізе шмат іншых звестак па гісторыі клуба "Спадчына", напрыклад, пазнаёміцца са спецыяльнай, сапраўды нацыянальнай, сістэмай узнагарод. Ці прачытаць публікацыі, прысвечаныя "Спадчыне", якія з'яўляліся ў рэспубліканскай прэсе і шмат іншых унікальных звестак.

Новы том памятнага выдання "Жыццё ў імя Бацькаўшчыны" адкрывае перад чытачамі іншы бок характару Анатоля Белага - гуманістычны. Бо часта за пералікам спраў Белага, шанаваннем яго ўнёску ў непаддэнзурную беларускую культуру сучаснасці, у вяртанне нашаму народу імянаў яго найвыдатнейшых сыноў і дачок, мы забываемся пра яго чалавечыя рысы: таварыскасць, імкненне дапамагчы ў бядзе, ветлівасць, мудрасць у адносінах з блізкімі па духу людзьмі і з тымі, хто ў той час, калі паўставала "Спадчына", быў "па той бок барыкад".

Сябры клуба "Спадчына", удзельнікі прэзентацыі дзяліліся думкамі пра фенамен Анатоля Белага, распавядалі пра яго ўменне знайсці агульную мову з любым чалавекам, пра тое, што "ён умеў заахваціць нават непрыяцеля працаваць на карысць беларушчыны".

Вось што ў характары Белага адзначыў пісьменнік Ва-

сіль Якавенка:

- Знаёмства з Анатолям Белым у мяне адбылася падчас сумеснай паездкі ў Злучаныя Штаты Амерыкі, куды мы выпраўляліся з мэтай інфармавання суветнай грамадскасці пра Чарнобыльскую трагедыю ў Беларусі. Характар Белага і тады ўжо вызначаўся ўпартасцю ў дасягненні пастаўленых мэтай. І ў тых умовах гэта было апраўдана, бо без націску, асабліва на бюракраты розных масцей, у той час нічога нельга было вырашыць ці зрабіць: ні помнік ці скульптуру вялікага беларускага дзеяча паставіць, ні выдаць кнігу, ні апублікаваць гістарычны матэрыял у дзяржаўных СМІ... Думаю, - зазначыў В. Якавенка, - што новая кніга заслужана і годна прадстаўляе Анатоля Белага, як адну з нямногіх тагачасных асобаў нацыянальнага фармату. Ён не чакаў запрашэння нешта здзейсніць на карысць нацыянальнай культуры, а ствараў сам і клікаў за сабою іншых, каб сумесна рабіць гэтую высакародную і вельмі патрэбную для Радзімы справу. Таму я віншую ўсіх сяброў клуба з гэтай падзеяй і, думаю, што памяць пра гэтага незвычайнага чалавека надоўга і будзе служыць прыкладам аднаго служэння Айчыне. Лічу, таксама, што памяць пра А. Белага будзе жыць пакуль бу-

музеі ўжо створаны асобны фонд Анатоля Белага. І хутка з ім змогуць знаёміцца даследчыкі і ўсе цікаўныя.

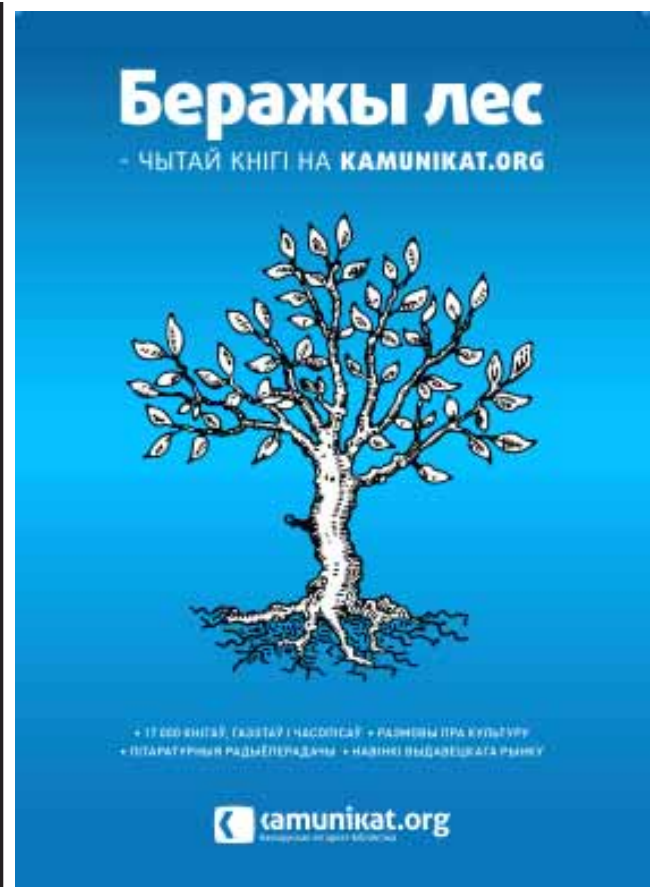
Узвышаную ноту ў праграму прэзентацыі новага кніжнага выдання клуба "Спадчына", прысвечанага памяці А. Белага, ўнесла добра вядомая ў краіне спявачка Таццяна Грыневіч-Магафонава. Таццяна эмацыянальна, з кранальным пачуццём і артыстызмам выканала шэраг знакамітых беларускіх патрыятычных песень, пачынаючы ад песняроўскай "Спадчыны", на верш Я. Купалы і знакамітай багда-

новіцаўскай "Пагоні" да паланэза "Развітання з Радзімай" (музыка М.-К. Агінскага, верш С. Сокалава-Воюша). Гэтыя творы і спевы ўсхвалявалі тых, хто прысутнічаў на прэзентацыі, нагадалі пра наш абавязак захоўваць памяць пра чалавека, які так шмат зрабіў для Айчыны, ахвяраваў сваім здароўем і жыццём справе ўмацавання "Спадчынай" памяці.

Ну а ўражання ад новага выдання і прэзентацыі кнігі можна праілюстраваць словамі дачкі Анатоля Белага Святланы, якая зазначыла:

- Мяне вельмі кранула тая шчырасць і любоў у адносінах да таты, якая гучыць ва

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь
Дзяржаўны музей гісторыі беларускай літаратуры
Літаратурны музей Максіма Багдановіча

ІНФАРМАЦЫЙНЫ ЛІСТ

КРУГЛЫ СТОЛ "ПРАБЛЕМЫ І ПЕРСПЕКТЫВЫ БЕЛАРУСКАЙ ДЗІЦЯЧАЙ ЛІТАРАТУРЫ"

Творчасць сапраўднага таленту ўніверсальная: гэта пацвярджаецца ў тым ліку і прыкладам самага маладога класіка беларускай літаратуры Максіма Багдановіча. Нягледзячы на тое, што ён не пісаў адмыслова для дзяцей, нямала ствараў пісьменніка аднолькава цікавых як для дарослых, так і для маленькіх чытачоў. Асабліва тут хацелася б згадаць паэму Максіма Багдановіча "Мушка-зелянушка і камарык - насаты тварык", якая ўпершыню была надрукавана ў газеце "Наша Ніва" 7 траўня 1915 года і за стагоддзе неаднаразова перавыдавалася асобнымі кніжкамі.

Безумоўна, за гэты час у краіне з'явілася значная колькасць твораў і аўтараў, якія працуюць адмыслова на дзіцячую аўдыторыю. Наколькі запатрабавана сёння дзіцячая літаратура па-беларуску? З якімі цяжкасцямі даводзіцца сутыкацца сучасным беларускім дзіцячым пісьменнікам? Над гэтымі і іншымі пытаннямі прапануем паразважаць падчас круглага стала "Праблемы і перспектывы беларускай дзіцячай літаратуры", які будзе праходзіць 27 лістапада 2015 года ў Літаратурным музеі Максіма Багдановіча.

Тэмы для абмеркавання:

- запатрабаванасць беларускай дзіцячай літаратуры;
- кнігі для дзяцей ва ўмовах рынку;
- праблемы перакладу дзіцячай літаратуры;
- літаратура для падлеткаў па-беларуску: чаканні і прапановы.

Месца правядзення: Літаратурны музей Максіма Багдановіча,
Адрас: г. Мінск, вул. М. Багдановіча, 7а.

Дата і час правядзення: 27 лістапада 2015 года, 14.00. - 18.00.

Выдаткі на праезд і пражыванне - за кошт удзельнікаў.

Заяўкі на ўдзел прымаюцца да 23 лістапада 2015 года.

Электронны адрас музея - maksimbagdanovich@gmail.com

Куратар - заадачык культурна-адукацыйнага сектара
Мацук Юлія Багуславаўна, тэл. (8-017) 334-42-69.

Заяўка

на ўдзел у круглым stole

"Праблемы і перспектывы беларускай дзіцячай літаратуры"

27 лістапада 2015 года

(Літаратурны музей Максіма Багдановіча, г. Мінск, вул. М. Багдановіча, 7а)

Прозвішча, імя, імя па бацьку _____

Месца працы _____

Пасада _____

Тэма выступу _____

Адрас _____

E-mail: _____

Тэлефон: _____

Беларускі нацыянальны касцюм

(Працяг. Пачатак у папярэдніх нумарах.)

Апісанне жаночага касцюма

Жаночы касцюм праішоў на працягу стагоддзяў значную эвалюцыю. Менавіта сялянскае насельніцтва Беларусі захавала найбольшую частку архаічных элементаў і прадметаў касцюма, а сялянскія жаночы касцюм працяглы час захоўваў традыцыі ў касцюме, якія надавалі яму асаблівую важнасць з боку этнічнай характарыстыкі нацыянальнай матэрыяльнай культуры. Да XIX ст. часу ўжо трывала склаўся характэрны асаблівасці і структура беларускага сялянскага жаночага касцюма, якія цяпер лічацца традыцыйнымі. А жаночы касцюм знаці, наадварот, яшчэ больш, чым мужчынскі касцюм знаці, век ад веку страчваў і не захаваў выразна нацыянальных рыс, а заўсёды імкнуўся быць сугучны з агульназаходнееўрапейскімі тэндэнцыямі.

Прадметы адзення сялянскага жаночага касцюма застаюцца дастаткова ўстойлівымі. У розных рэгіёнах Беларусі яны нязначна адрозніваюцца па кроі. У аснове крою - прамавугольны кавалкі матэрыі розных памераў, якія сшываюцца ўручную. Толькі ў канцы XIX - пачатку XX ст. пачалі шырока выкарыстоўвацца швейныя машыны, што прывяло да змянення ўпрыгожвання жаночага касцюма.

Класіфікацыя адзення па этыялогіі:

Група плечавага адзення ("сарочка"/"кашуля", "кофта"/"каптан" і "горсет"/"гарсет"/"гарсэт", "кабат");

Група паяснога адзення ("панёва", "саян", "андарак", "спадніца");

Беларускі нацыянальны сялянскі жаночы касцюм са Слуцкага раёна. Фота 2011 г.

Дзяўчаты ў новых касцюмах з вышыўкай, вёска Прудок (Мазырскі павет). Фота Ісака Сербавы, 1912 г.

Спеўны гурт "Горынь" (Мінск) у традыцыйным сялянскім жаночым адзенні. Фота 2013 г.

Галаўныя ўборы;
Абутак;
Упрыгожванні;
Дапаўненні.

Плецавое адзенне

Сарочка з'яўляецца адным з асноўных кампанентаў комплексу і магла быць адзіным адзеннем. У мінулым гэтая частка жаночага адзення мела ўніверсальнае прызначэнне. Гледзячы на гістарычныя крыніцы, крой сарочкі ўяўляў сабой прамавугольны кавалак тканіны, складзены ўдвая па нітцы скруткі, а ў месцы перагіну рабіўся выраз для гарлавіны.

Да XIII ст. для ўпрыгожвання жаночага адзення выкарыстоўвалі металічныя пласціны, дрот, спіралькі. Яны нашываліся на тканіну ці проста ўтыкаліся ў яе. Таксама выкарыстоўвалася ўпрыгожванне нашыўкай з выкарыстаннем металічнай ніткі. Пачынаючы з XIII ст. металічныя нашыўкі на адзенні былі паступова заменены на вышыўку з выкарыстаннем чырвоных і чорных нітак, якая стала самым папулярным і асноўным спосабам упрыгожвання тканяга адзення. Вышыўка рабілася двума спосабамі - "паддзю" і "ў прыкрэп".

Пачаткова жанчыны насілі кароткае і доўгае адзенне, а з XIII ст. крой змяняўся ад простага да больш складанага.

Самая простая форма сарочкі мела пазушны разрэз, які замацоўваўся завязкамі ці фібуламі. Каўнер быў самастойнай накладной дэталлю, якая рознымі спосабамі мацавалася да стану рукава.

У беларусаў існуе некалькі тэрмінаў для абазначэння нацельнага адзення: "сарочка", "рубашка", "кашуля", "чэхлік". Тэрмін "срочка" (сарочка) сустракаецца яшчэ ў летапісах часоў Кіеўскай Русі. Тэрмін зафіксаваны і ў ранніх славянамоўных летапісах часоў ВКЛ, але яго змест не раскрыты. Некаторыя аўтары праводзяць паралелі са скандынаўскім словам "sorka" (па-фінску "sarka" - грубае сукно). Адносна паходжання слова "рубашка" існуе шмат меркаванняў. І. Сразнеўскі лічыў, што яно паходзіць ад дзеясловаў - "рваць", "рубіць". А.В. Арціхоўскі лічыць, што гэтае слова выкарыстоўвалася ў значэнні "беднае, грубае, старое адзенне". У гэтым жа значэнні слова сустракаецца ў пісьмовых крыніцах XVI ст. У старажытнабеларускіх тэкстах ёсць адрозненні паміж "срачыдай" - доўгім адзеннем - і кароткім - "кашуляй". "Чэхлік" зафіксавана ў помніках канфесійнай літаратуры, што дазваляе лічыць слова не характэрным у мінулым для свецкага грамадства. Шылі гэтыя прадметы адзення з дарагой тканіны.

Партрэт магнаткі Сафіі Хадкевіч (з роду Радзівілаў), канец XVI ст.

Партрэт магнаткі з роду Агінскіх, апранутай па французскай модзе, XVII ст.

У XIX-XX стст. існавалі адрозненні паміж тэрмінамі "сарочка" і "кашуля" ў розных рэгіёнах Беларусі. Болей за іншыя выкарыстоўваўся тэрмін "сарочка", але ў некаторых рэгіёнах існавалі назвы "рубашка" і "кашуля". Выкарыстоўваўся таксама тэрмін "рубашка" для абазначэння кароткага, да талі, жаночага адзення. А вось "чэхлік" называлі верхнюю частку сарочкі да пояса з тонкай, больш якаснай матэрыі.

Да найбольш распаўсюджаных сярод беларусаў ад-

носяцца жаночыя сарочкі з плечавымі ўстаўкамі. Такую сарочку шылі з прамавугольных кавалкаў тканіны, якія злучаліся ў вобласці пляча дэталлямі таксама прамавугольнай формы. Памеры гарлавіны рэгуляваліся за кошт зборкі: зрэзы, якія звернутыя да гарлавіны, збіраліся на нітку па памеры шыі. Палік злучаўся са станам, утвараючы лінію пройма. Рукаў прышывалі гладка ці з мяккімі зборкамі простым ці дэкаратыўным швом. Унізе пройма ўстаўлялі клін. Такія сарочкі былі прасторнымі, больш свабоднымі па лініі грудзей і сама лінія сілуэта зверху была больш пластычнай.

(Працяг у наступным нумары.)

